

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця
ІНСТИТУТ ГІГІЄНИ ТА ЕКОЛОГІЇ**

**ЕКОЛОГІЧНІ ТА ГІГІЄНІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ**

*(ЗБІРКА МАТЕРІАЛІВ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)
15 березня 2023 р.*

за загальною редакцією
член-кор. НАМН України, професора С.Т. Омельчука

Київ – 2023

УДК 613+574]:061.3

Головний редактор: Омельчук С.Т. член-кор. НАМН України, д.мед.н., професор

Заступник головного редактора: Гринзовський А.М. д.мед.н., професор,
Вавріневич О.П. д.мед.н., професор.

Редакційна колегія:

БАРДОВ В.Г. – член-кор. НАМН України, д.мед.н., професор;

ГАРКАВИЙ С.І. – д.мед.н., професор;

ГРУЗЄВА Т.С. – д.мед.н., професор;

КОЛЕСНИКОВА І.П. – д.мед.н., професор;

КОРШУН М.М. – д.мед.н., професор;

ШИРОБОКОВ В.П. – академік НАН та НАМН України, д.мед.н., професор;

ЯВОРОВСЬКИЙ О.П. – академік НАМН України, д.мед.н., професор.

Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини» (Київ, 15 березня 2023 р.) / за загальною редакцією член-кор. НАМН України, професора С.Т. Омельчука. – К.: МВЦ «Медінформ», 2023. – 224 с.

У матеріалах науково-практичної конференції з міжнародною участю «Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини» (Київ, 15 березня 2023 р.) висвітлено формування міждисциплінарних багаторівневих зв'язків екології та профілактичної медицини як складової системи громадського здоров'я, розуміння парадигми еколого-гігієнічних взаємин, направлених на зміцнення здоров'я людини через його соціальні, економічні, детермінанти, включаючи не лише питання безпеки харчових продуктів, умов праці та способу життя, профілактики інфекційних і неінфекційних хвороб але й мінімізації несприятливого впливу факторів навколишнього середовища на здоров'я населення.

УДК 613+574]:061.3

*У разі повного або часткового використання матеріалів збірника
посилання обов'язкове*

*Оргкомітет конференції вважав за доцільне залишити
авторські тексти без змін*

© НАЦІОНАЛЬНИЙ
МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О.Богомольця

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

ГОЛОВА ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ

КУЧИН ЮРІЙ ЛЕОНІДОВИЧ – ректор Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, член-кор. НАМН України, доктор медичних наук, професор, Заслужений лікар України.

Спів голови:

НАУМЕНКО ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ – перший проректор з науково-педагогічної роботи та післядипломної освіти НМУ імені О.О. Богомольця, член-кор. НАМН України, доктор медичних наук, професор, Заслужений лікар України.

ЗЕМСКОВ СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ – проректор з наукової роботи та інновацій НМУ імені О.О. Богомольця, доктор медичних наук, професор.

ОМЕЛЬЧУК СЕРГІЙ ТИХОНОВИЧ – директор Інституту гігієни та екології НМУ імені О.О. Богомольця, член-кор. НАМН України, професор, доктор медичних наук, Заслужений діяч науки і техніки України.

Заступники голови організаційного комітету

ШИРОБОКОВ ВОЛОДИМИР ПАВЛОВИЧ – завідувач кафедри мікробіології, вірусології та імунології НМУ імені О.О. Богомольця, академік НАН та НАМН України, д.мед.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України

ЯВОРОВСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ – завідувач кафедри гігієни та екології №2 НМУ імені О.О. Богомольця, академік НАМН України, д.мед.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України.

БАРДОВ ВАСИЛЬ ГАВРИЛОВИЧ – завідувач кафедри гігієни та екології №1 НМУ імені О.О. Богомольця, член-кор. НАМН України, д.мед.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України.

ГРИНЗОВСЬКИЙ АНАТОЛІЙ МИХАЙЛОВИЧ – завідувач кафедри медицини надзвичайних ситуацій та тактичної медицини НМУ імені О.О. Богомольця, д.мед.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України.

Члени оргкомітету:

ТИТИКАЛО ВОЛОДИМИР СЕРГІЙОВИЧ – проректор з економічних питань, доктор економічних наук, доцент

QUINN JOHN MICHAEL V. – Charles University, Prague, Institute of Hygiene and Epidemiology, Prague Center for Global Health

АЛЕКСІЙЧУК ВАСИЛЬ ДМИТРОВИЧ – декан медичного факультету № 4 кандидат медичних наук, доцент кафедри гігієни та екології №4, доцент.

АНТОНЕНКО АННА МИКОЛАЇВНА – професор кафедри гігієни та екології №1 НМУ імені О.О. Богомольця, д.мед.н., професор.

БАБІЄНКО ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ – завідувач кафедри гігієни та медичної екології Одеського національного медичного університету, д.мед.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України.

БАВРІНЕВИЧ ОЛЕНА ПЕТРІВНА – професор кафедри гігієни та екології №1 НМУ імені О.О. Богомольця, д.мед.н. професор.

ВЕЛИКА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА – завідувач кафедри гігієни та екології №4 НМУ імені О.О. Богомольця, к.мед.н., доцент.

ГАРКАВИЙ СЕРГІЙ ІВАНОВИЧ – завідувач кафедри гігієни та екології №3 НМУ імені О.О. Богомольця, д.мед.н., професор.

ГОЛОВЕНЕЦ КАТЕРИНА ВІТАЛІЇВНА – керівник відділу реєстрації та розвитку продуктів ТОВ «АДАМА Україна».

ГРУЗЄВА ТЕТЯНА СТЕПАНІВНА – завідувач кафедри соціальної медицини та громадського здоров'я НМУ імені О.О. Богомольця, д.мед.н., професор.

КОЛЕСНИКОВА ПРИНА ПАВЛІВНА – завідувач кафедри епідеміології НМУ імені О.О. Богомольця, д.мед.н., професор.

КОРШУН МАРІЯ МИХАЙЛІВНА – професор кафедри гігієни та екології №4 НМУ імені О.О. Богомольця, д.мед.н., професор.

ПЕЛЬО ІГОР МИХАЙЛОВИЧ – професор кафедри гігієни та екології №1 НМУ імені О.О. Богомольця, д.мед.н. професор, Заслужений діяч науки і техніки України.

СЕРГЕТА ІГОР ВОЛОДИМИРОВИЧ – завідувач кафедри загальної гігієни та екології Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова, д.мед.н., професор.

ШПАК БОГДАН ІВАНОВИЧ – начальник підрозділу реєстрації та регулювання «СИНГЕНТА Кроп Протекшин АГ», Швейцарія

Шановні учасники та гості конференції, колеги!

Слава Україні!

Шановні учасники та гості конференції, колеги!

Сьогодні разом з нашою країною ми переживаємо дуже важкі часи. Проте, саме зараз є надважливим пам'ятати про нашу науку та про виклики системі охорони здоров'я. Тож дозвольте щиро привітати Вас на науково-практичній конференції з міжнародною участю «Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини», організатором якої є Інститут гігієни та екології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця.

Умови сьогодення вимагають від усіх українців дієвої підтримки нашої держави на усіх фронтах. У цей складний період однією із дієвих структур став Інститут гігієни та екології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця. Він є визнаним лідером, який постійно впроваджує інноваційні технології у свою науково-дослідну та випробувальну діяльність, високо тримаючи бренд НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені О.О. Богомольця в світовому науковому та освітянському середовищі.

Негативні наслідки війни вивели на новий рівень питання функціонування системи громадського здоров'я. Зруйновані та пошкоджені медичні заклади, недоступність для цивільного населення доступу до життєво важливих медичних послуг та лікування на тимчасово окупованих територіях, відсутність чистої води, тисячі непохованих тіл все це несе небезпеку українцям у вигляді нових та поширенні існуючих хвороб.

У новому світі ми бачимо правові, організаційні, економічні та соціальні засади функціонування системи громадського здоров'я в Україні та на міждержавному, європейському і загальносвітовому рівні. Тому серед актуальних задач та викликів виникла необхідність освоєння нових напрямків у діяльності Інституту гігієни та екології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, головною метою яких буде вивчення цих загроз для здійснення державного нагляду (контролю) у сферах господарської діяльності, які можуть становити ризик для санітарно-епідемічного благополуччя населення.

Мета конференції полягає у створенні майданчика для пошуку алгоритмів вирішення нагальних екологічних, гігієнічних, клінічних, медико-психологічних та міжсекторальних питань щодо зміцнення здоров'я населення, запобігання хворобам, покращення якості та збільшення тривалості життя, регулювання суспільних відносин у сфері громадського здоров'я та санітарно-епідемічного благополуччя населення.

На фоні проведення активних бойових дій, що чинять техногенний вплив на довкілля та здоров'я людини, ризику розвитку епідемій інфекційних хвороб, які завжди супроводжують людство у війнах, перед нами стають питання збереження індивідуального та громадського здоров'я. Прийняття Закону України «Про систему громадського здоров'я» дозволяє врегулювати

механізми створення ефективної системи громадського здоров'я та заходів профілактики інфекційних і неінфекційних захворювань.

Вважаю, що підсумком даної конференції вже є об'єднання фахівців, які знайдуть інноваційні рішення для забезпечення дотримання основних принципів та виконання завдань і оперативних функцій системи громадського здоров'я щоб подолати екологічні та гігієнічні проблеми у сфері життєдіяльності людини, спричинені війною.

Все буде Україна!

Дякую усім за участь та співпрацю,
Ректор Національного медичного
університету імені академіка О.О. Богомольця,
член-кор. НАМН України,
доктор медичних наук,
професор, Заслужений лікар України

ЮРІЙ КУЧИН

114. ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ МЕДИЧНИХ ДРОНІВ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ В ПОРІВНЯННІ ЗІ СВІТОВОЮ ПРАКТИКОЮ Сиваш Є.В., Калашченко С.І., Гринзовський А.М.	177
115. РОЗРОБКА МЕТОДІВ АНАЛІТИЧНОГО КОНТРОЛЮ ГЕРБІЦИДУ КЛАСУ ТРИАЗОЛІВ ПРОМЕТРИНУ В БОБОВИХ КУЛЬТУРАХ Сирота А.І., Гиренко Д.Б., Вавріневич О.П., Стеценко О.В., Білоус С.В.	178
116. БІОІНЖЕНЕРНІ МЕТОДИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ГЕНОФОНДУ Ситнік О.І.	180
117. ГІГІЄНІЧНА ОЦІНКА ВМІСТУ КАДМІЮ У ОБНІЖЖІ ІЗ СОНЯШНИКУ, ВИРОЩЕНОГО У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ Скірська Т.В., Благая А.В.	183
118. САНІТАРНО-ГІГІЄНІЧНИЙ МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ВОДОПОСТАЧАННЯ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ <i>Скоробогач О.В., Борисенко А.В.</i>	184
119. ОЦІНКА БЕЗПЕЧНОСТІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ БІОРОЗКЛАДНИХ ПОЛІМЕРНИХ МАТЕРІАЛІВ, ЩО КОНТАКТУЮТЬ ІЗ ХАРЧОВИМИ ПРОДУКТАМИ Сноз С.В., Смердова Л.М., Костюченко Т.П.	185
120. РИЗИКИ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я ПРИ ВІДВІДУВАННІ ВОДНИХ КОМПЛЕКСІВ: ЩО ПОТРІБНО ЗНАТИ Соломаха К.В.	186
121. ЗДОРОВ'Я ТА ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: АКТУАЛІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ Станкевич Т.В., Гозак С.В., Єлізарова О.Т., Парац А.М., Рудницька О.П.	188
122. ІНДИВІДУАЛЬНА КОНЦЕПЦІЯ ЗДОРОВ'Я ТА ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНИХ УЧНІВ Теклюк Р.В., Сергета І.В.	189
123. ВПЛИВ ОРГАНО-МІНЕРАЛЬНОГО ДОБРИВА DIAMOND GROW НА ҐРУНТОВУ МІКРОФЛОРУ, ЯК ЦІЛЬОВИЙ ОБ'ЄКТ ЕКОСИСТЕМИ Ткач Є.Д., Бунас А.А., Дворецький В.В., Дворецька О.М.	190
124. ГІГІЄНІЧНА ОЦІНКА ПЕРСИСТЕНТНОСТІ СПІРОМЕЗІФЕНУ ТА АБАМЕКТИНУ В ҐРУНТІ Ткаченко І.В., Антоненко А.М., Бардов В.Г., Омельчук С.Т.	193
125. ВПЛИВ УЛЬТРАФІОЛЕТОВОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ Ткачишин В.С.	194

було виділення Неглерії Фоулера. Результати показали, що найпростіших виявили в 37,5% зразків, зібраних в критих басейнах.

Підсумовуючи вище сказане, варто зазначити, що потрібно набагато більше уваги приділяти освітнім заходам, спрямованим на підвищення рівня знань серед населення щодо ризиків для здоров'я та усвідомлення того, що і самі відвідувачі, плавці, безпосередньо відповідають за своє благополуччя, а дотримання правил відвідування басейнів, особливо в розрізі особистісної гігієни перед заходом до води, здатне значно знизити органічне забруднення води та запобігти поширенню інфекцій, що передаються водним шляхом.

ЗДОРОВ'Я ТА ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: АКТУАЛІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

Станкевич Т.В., Гозак С.В., Єлізарова О.Т., Парац А.М., Рудницька О.П.

ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України»

Україна переживає зараз дуже складні часи, відстоюючи свою незалежність на полі бою. В умовах сучасних викликів в нашій країні відбуваються суттєві зміни способу життя, умов життєдіяльності та навчання дитячого населення, активні міграційні процеси. Зміни життєвого укладу у період воєнного стану є стресовими чинниками, що супроводжуються адаптаційними процесами, які у разі завершення дезадаптацією можуть привести до негативних наслідків для здоров'я. Завданням профілактичної медицини є вивчення цих процесів та визначення факторів, що впливають на перебіг пристосувальних реакцій у цей період.

Ментальне здоров'я поряд з фізичним здоров'ям є індикатором адаптаційних процесів. Одними з перших реакцій організму є підвищення рівня тривожності та поява депресивних ознак, а протягом шести місяців після впливу стресового чиннику, а іноді й пізніше, можуть з'явитись симптоми посттравматичного стресового розладу. У результаті успішної адаптації ці прояви знижуються. Збереження тривожно-депресивних ознак протягом тривалого періоду впливає на якість життя і може погіршувати інтеграцію в соціум, а також, враховуючи тісний зв'язок ментального та фізичного здоров'я, можна очікувати розвиток соматичної патології в майбутньому. За даними наукових досліджень впливу стресових чинників екологічних, техногенних катастроф та збройних конфліктів відомо, що тривала дія стресорів за рахунок активації епігенетичних механізмів позначається не тільки на здоров'ї теперішнього покоління, а і нащадків. Тому визначення факторів, які впливають на ментальне та фізичне здоров'я дітей під час кризових моментів життя є сьогодні одним з актуальних завдань.

Багаторічні наукові дослідження, які проводились у лабораторії соціальних детермінант здоров'я дітей ДУ «Інститут громадського здоров'я НАМН України» показали тісний зв'язок між факторами умов життєдіяльності, навчання, режиму дня та самопочуттям, фізичним та ментальним здоров'ям дітей і підлітків. Зокрема, було встановлено, що в умовах змін життєдіяльності дітей під час соціальної ізоляції при впровадженні жорсткого карантину,

пов'язаного з пандемією COVID-19 у 2020-2021 рр., серед школярів значуще збільшилась частка дітей з межовими та клінічними проявами порушення ментального здоров'я. Так, частка школярів з депресивними проявами зростає з 8,2% у допандемічний період до 21,5% на другому році пандемії ($p < 0,001$). Проведене нами дослідження продемонструвало варіабельність адаптації школярів до обмежувальних умов карантину під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів та дозволило визначити групи ризику. Було визначено, що збалансований режим дня з достатнім рівнем рухової активності та прогулянок, а також наявністю синхронного е-навчання, позитивно впливають на процес адаптації під час карантину. Також значущими факторами були ступінь соціальної ізоляції та вид дистанційного навчання. З урахуванням отриманих результатів були розроблені гігієнічні рекомендації для збереження здоров'я школярів під час карантину.

Базуючись на знаннях щодо перебігу довготривалих психо-фізіологічних реакцій у відповідь на стресовий чинник, ми проводимо аналогічне наукове дослідження у період воєнного стану, яке дозволить визначити особливості життєдіяльності, навчання, способу життя дітей під час збройної агресії, дослідити перебіг адаптації та встановити групи ризику щодо дезадаптації в умовах сучасних викликів, сформулювати рекомендації для збереження та зміцнення здоров'я дітей України.

ІНДИВІДУАЛЬНА КОНЦЕПЦІЯ ЗДОРОВ'Я ТА ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНИХ УЧНІВ

Теклюк Р. В., Сергета І. В.

Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова

Чітке і однозначне визнання в цілому ряді наукових досліджень, проведених протягом останніх років, кожного окремого індивідуума безпосереднім суб'єктом здоров'я, який має повну відповідальність за нього завдяки здійсненню свідомого інформованого вибору певного способу дій, зумовлює чітке і докладне розроблення та запровадження поняття "індивідуальна концепція здоров'я", котре повинно стати і основою щодо становлення здоров'язберігаючої компетентності сучасних учнів, і головним результатом їх здоров'ятвірної життєдіяльності.

Саме тому постає питання щодо встановлення провідних компонентів індивідуальної концепції здоров'я у контексті формування здоров'язберігаючої компетентності дівчат і юнаків, котрі навчаються, та визначення рівнів її сформованості, яке й перебувало в центрі наукового дослідження.

Загалом потрібно відзначити, що в структурі індивідуальної концепції здоров'я прийнято виділяти такі її складові, як когнітивний компонент, а саме рівень освіченості особи у сфері здоров'я, зокрема щодо фізіологічних, гігієнічних і психологічних можливостей організму, методів та засобів їх контролю, збереження і розвитку власного здоров'я, ціннісно-мотиваційний компонент, а саме усвідомлення цінності індивідуального здоров'я, ступінь